

20. Apr. 1842

FACTS

Date:

20. Apr. 1842

Page number:

Dagbog A, side 16-18

TRANSCRIPTION

20 April.

Jeg kommer netop nu [overstreget: til] hjem fra Skovgaard, ¹ hos hvem jeg maler Gaasetærnet. ² Idag har jeg malet Luften; den blev dog langt fra som jeg vilde havt den, saaledes som jeg i Tankerne har udmalet mig den; men saaledes gaaer det jo altid. Hvorfor kunde den nu ikke blive saa simpel, saa fri for Smaalighed, som jeg havde foresat mig, nei, det er vanskeligt at faae fat paa den Simpelhed, som alle de store Kunstnere have, og som seer ud til at være saa let at opnaae; man skulde tro, det var ingen Ting at gjøre et saadant Maleri, som Aarhundreder tit beundre med Rette, men: alt det Store er enkelt, siger Tegnér. Nu staaer mit Haab til den store Luft paa mit eget Maleri, ³ hvor jeg dog synes i Kartonen at have de store rolige Masser saaledes angivne, at de maa kunne tage sig ud i Maleriet, nu, vi faaer see. – Jeg er træt nu af at male og tænke derpaa. Jeg maa atter tilbage til hende. ⁴ Fandt hun ikke selv mine to Stykker, ⁵ og betragtede dem med Interesse – o, er det blot Indbildning? men da vi skiltes ad, sagde hun ja, jeg haaber at see Dem hos Deres Tante, nu da hun kommer til Byen, saa vil hun dog see mig; sagde hun ikke: det gjorde hende ondt, at hun var ude, da jeg vilde besøgt hende, og opfordrede hun mig ikke til at komme til Vedby Gaard i Sommer. Det gjorde hun, men jeg tør Intet bygge derpaa. Gik det som jeg ønskede, da forandrede jeg aldrig mine Tanker om hende, ingen anden Pige maatte fortrænge hendes Billede af min Sjæl, saa skulde jeg reise et Par Aar, paa Reisen vilde hendes Billede følge mig men ingen tydsk Skjønhed skulde blive hendes Rival, [det tør jeg love for] og ligesaa lidt nogen Italienerinde. Naar jeg da kom hjem, beriget med Erfaringer, langt dygtigere end da jeg drog fra det kjære Fødeland, da vilde hun vist ogsaa give mig Ja; og yndigt skulde da vore Dage gaae her i det smukke Danmark. Da er hun maaskee ikke skøn mere – •17• hun skal have været saa smuk som yngre, men siden en haard Sygdom har hun tabt meget af den ydre Skjønhed; men yndig er hun altid i mine Øine, der er denne usigelige Skjønhed i hendes rolige, qvindelige Væsen som opstaaer af et reent Hjerte, og giver alle Bevægelser Ro og Harmoni, og jeg har lagt Mærke til, at den Skjønhed bestaaer, naar Ansigtets forgaaer. – Saaledes skulde det gaae, naar jeg maatte bestemme min Fremtid; men, Gud være lovet! jeg kjender den ikke. Meget kan forandre sig, og jeg tør ikke engang tro mig selv saa trofast, jeg har jo aldrig prøvet mig i Sligt. Underligt, ja, høist underligt vil det være, naar Aar ere gaaet hen, da at læse disse Linier, naar maaske ganske andre Interesser og Personer fængsle mig. Jeg kan tænke mig, at jeg kunde blive tilsinds at ødelægge denne Bog, men det vilde være Svaghed, fordi jeg ikke kunde taale at see at jeg havde forandret mig, men lad den kun leve, og minde mig om, hvordan jeg har været, desuden: er der noget Syndigt i at vi forandre Tilbøieligheder, bliver det da mindre fordi vi ikke have det opskrevet. Kingo siger saa yndigt: Dage skal Dagene svare og Nætter hinanden

opklare! det er vel Synd at anvende dette Billede, der er saa stort at det passer paa hele Menneskeslægtens Udvikling paa mig Stakkel, men er Menneskeslægtens Liv ikke som det enkelte Menneskes, jo, ogsaa jeg vil haabe at de kommende Dage skal give fyldestgørende Svar paa de Spørgsmaal min Sjæl i disse gjør, og jeg ønsker at de kommende Dage altid maa finde mig paa den Vei, jeg nu vandrer, men bedre og stærkere, og Nætterne, ogsaa jeg har jo ligget og grædt om Natten, naar Alt var tyst og stille, naar jeg var bedrøvet, naar jeg angrede Noget – jeg kjender Anger, og er glad derved, det er det første Skridt til Forbedring; men naar vi ret angrer Noget, da hjælper ikke Andres Trøst, vi bebreide os stedse selv, og da er Graaden lindrende, og jeg synes ikke umandig. Jeg husker en Nat paa Fredriksværk, da Fader var blevet vred paa mig, som jeg troede uden at jeg havde fortjent det, det foranledigede et af de gruelige krampeagtige Tilfælde, hvoraf Sigvard⁶ en Tid led, det var en rædsom Aften, jeg veed i mit Liv Intet, der har i den Grad rystet mig, som saadanne Krampeslag, jeg troer jeg kunde selv faae dem blot ved at see Andre lide deraf. Jeg laae om Natten i samme Værelse som den kjære Broder, jeg lyttede til hans Aandedræt for at forvisse mig om at han sov nu trygt, og ville vaagne styrket næste Morgen. Hen paa Natten aabnedes Døren i det forreste Værelse, og min elskede Mo- •18• der traadte ind. Hun kunde ikke sove af Angst for Sigvard, hun havde listet sig op for at see til ham. Jeg laae og græd, hun satte sig paa Kanten af Sengen og jeg hvilede mit Hoved mod hendes trofaste Bryst, hun bad til Gud for os Børn og sagde mig: Fader var ikke mere vred. Længe sad hun hos mig, jeg vil aldrig glemme det, hun kyssede mig og bad mig lægge mig til at sove, saae endnu engang til den stakkels Sigvard og forlod os derpaa. – Saaledes er mangan Nat gaaet for mig, at jeg er sovet ind med Kinden paa den vaade Hovedpude, og jeg takker Gud derfor. Saalænge jeg kan græde er der dog noget Barnligt tilbage i mig, og det maa aldrig forlade selv den mandigste, kraftigste Character. Og det kan vel siges, at Nætter hinanden opklare, naar Angerstaaren brænder paa Kinden og vi føle os bedre, at vi ikke længere behøve at skule og skamme os, naar vi skulle see Andre i Øiet, ja, jeg kunde ønske mit Indre lyst som den klare Dag, og skjøndt der er Ting, jeg ikke kan sige Alverden, saa er der dog Intet, som jo er sagt til Nogen, og hvad Ondt, man har tilstaaet eet Menneske har man tilstaaet Menneskeslægten.

¹ Malerkammeraten P.C. Skovgaard (1817-1875).

² Statens Museum for Kunst (KMS6731; Karl Madsen: Johan Thomas Lundbye 1818-1848, København 1949, nr. 114.

³ En dansk kyst, KMS412 (Karl Madsen: Johan Thomas Lundbye 1818-1848, København 1949, nr. 134).

⁴ Louise Neergaard (1816-1895).

⁵ Lundbye udstillede dette år sit Parti af Egnen ved Tisvilde (privateje; Karl Madsen: Johan Thomas Lundbye 1818-1848, København 1949, nr. 111) og Sjællandsk landskab (Statens Museum for Kunst, KMS402; Madsen 1949, nr. 112).

⁶ Lundbyes ældste lillebror, Sigvard U.R. Lundbye (1820-1864).

16 19 April

Jeg kommer netop nu tilbage fra Udstillingen, hvor jeg var med Fri
Torval og Louise Neegaard. Min Fælle for de næste gode dage har
dog ikke været nogen velskikket Jule, og jeg har aldrig følt således for
ingen anden. Hun viser mig Gædte og Venlighed, men jeg tør ikke sige
hende, at jeg elsker hende, hun vilde da være borte for bestandig; o, Louise!
Det kunde skabe dybde og indre Glæde, hvor den nu ikke er. Står jeg skruet
til hende, men hun er død; det kan jeg kun seeligt - jeg føler mig meget in-
lykkelig, men jeg føler mig ogsaa glad, jeg er saa vel stillet med Altså, det er som
min Hjerterlighed til hende gjorde mig bedre - hvad nytter det, jeg sætter den Sølestær-
sighed, der end kan give mig Haab om hendes og hendes Fortællers Samtykke.

20 April

Jeg kom med netop nu til hjem fra Hangaard, her haaber jeg maler Jæstebærnet.
Jeg har jeg malet Kisten; den blev dog langt fra som jeg vilde haad den, saaledes
som jeg i Færd har indmalt mig den, men saaledes gæves det jo altid. Hvor
for kunde den nu ikke blive saa simpel, saa fri for Smalighed, som jeg havde
førsat mig, nei, det er umodeligt at faae det saa som den Simplicitet, som alle de
store Kunstnere haaber, og som selv indtil at være saa let at opnaae; man skulde
tro, det var ingen Ting at gøre et saadant Maleri, som da kunde det til beundring
med Bet, men, alt det der er enkelt, siger Tegner. Nu staar mit Haab til den
store Lyft fra mit eget Maleri, hvor jeg dog synes i Kartonen at have de
store rene Masser saaledes angivne, at de man kunne tage sig ud i
Maleriet, nu, vi faaer se. - Jeg er træt nu af at male og tænke derpaa.
Jeg maa ofte tilbage til hende. Fandt hun ikke selv mine to Stykker, og
betragtede dem med Interesse - o, er det blot en Skildring? men da vi skiltes
ad, sagde hun jo, jeg haaber at se Dem hos Dones Tante, nu da hun kom
med til Dyon, saa vil hun dog see mig; sagde hun ikke, det gjorde hende
and, at hun var død, da jeg vilde besøge hende, og opfordrede hende mig ikke
til at komme til Næstgaard i Sommer. Det gjorde hun, men jeg tør det
bygge derpaa. Gik det som jeg ønskede, da forandrede jeg aldrig mine Tanker
om hende, ingen anden Rige maatte fortælle hendes Billed af min Liel,
saa skulde jeg være et Par Aar, paa Reisen vilde hendes Billede følge mig
men ingen tysk Skjæbne skulde blive hendes Nival, og lige saaledes
nogen Skæbne. Nu er det kun hjem, herigennem med Lofaringer,
langt dybtigere end da jeg drog fra det kjære Fædreland, da vilde
hun vist ogsaa give mig Ja, og gudst skulde da være dog gaa
her i det smukke Danmark. Det er hun maaskee ikke kjend mere -

det har jeg læst for:

17.
 Min skal have været saa smuk som en rose, men siden en haard Sygdom
 har hun lidt meget af den yderste Skjæbne; men gudsig er hun altid i mine
 Bred, der er den samme usigelige Skjæbne i hendes næse, grænseløse Væsen
 som opstaaer af et acent Hjerte, og giør alle Bevegelser i og Hænde-
 ni, og jeg har sagt Marko til, at den Skjæbne bestaar, naar den gælder for
 gaar. - Saaledes skulde det gaa, naar jeg maatte bestemme min Tro-
 tid, men, gud være laad! jeg kjender den ikke. Mågt kan forandre sig,
 og jeg tror ikke engang tro mig selv saa trofast, jeg har jo aldrig prøvet
 mig i Skigt. Underligt, ja, hvilket underligt vil det være, naar der ere
 gaaet hen, da at læse disse Linier, naar maaske ganske andre Inter-
 esser og Personer fangsle mig. Jeg kan tænke mig, at jeg kunde blive
 tilvinds at udelægge denne Dag, men det vilde være enighed, fordi jeg
 ikke kunde taale et sec at jeg haade forandret mig, men lad den kun
 leve, og minde mig om, hvordan jeg har været, deriden: er det meget
 tydeligt i at vi forandre Tilhørsforhold, bliver det da mindre fordi
 vi ikke have det opkrævet. Hingse siger saa gudsig: Dage skal Dagens være
 og Natten hinanden opklare! Det er vel Synd at anvende dette B. llo, der er
 saa stort et det passer paa hele Menneskets læstens Udvikling paa
 mig. Stakkel, men er Menneskets læstens der ikke som det enkelte Men-
 neskes, ja, og saa jeg vil haabe at de kommende Dage skal give mig
 det tydeligste svar paa de Spørgsmaal min Sjæl i disse øjeblikke, og jeg
 ønsker at de kommende Dage altid maaske finde mig paa den Vej, jeg
 vil vandre, men bedre og stærkere, og Mattene, ogsaa jeg har jo lig-
 get og grædt om Matten, naar det var lyst og stille, naar jeg var bedrøvet
 naar jeg angrede Noget - jeg kjender Anger, og er glad derover, det er det første
 Skridt til Forbedring; men naar er det angrebet Noget, der siges ikke kan
 des Trost, i betragte os steds selv, og da er Guden lindrende, og jeg sig-
 nes ikke umættelig. Jeg ønsker en Nat paa Trøstmønstret, der fader og ble-
 der over paa mig, som jeg træde uden at jeg haade fortrykt det, det foran-
 ledigede et af de grænseløse kæmpesagtige Tilfælde, haves Ligevidt en Tid
 led, det var en rød som luffen, og ved i mit Liv tattet, der har i den Grad og
 stot mig, saa saadanne kæmpeslag, jeg tror jeg kunde selv paa den blot
 ved at see Andre lide deraf. Jeg læse om Matten i samme Værelse som
 den gamle Brøder, jeg lyttede til hans Raad og det for at forvise mig
 om at han saa mig trogt, og vilde uagtes stillet næste Morgen. Men
 paa Matten arbedes Døren i det forneste Værelse, og min elskede Mo-

18. den trædte ind. Min kjære, ikke sige af Angst for Ligevad, min havde
drevet sig op for at see til ham. Jeg laa og græd, min satte sig paa Kanten
af Sengen og jeg hvilede mit Hoved mod hendes Brost og Bøst, min had
til Gud for at Bønnegsagde mig. Fader var ikke mere levende. Længe sad
min her mig, og vil aldrig glemme det, min kjæreste mig og had mig
Længe mig til at sige, saa end sin engang til den stakkels Ligevad og
forlad os derfra. - Saaledes er mangen. Det gælder for mig, at jeg er smad
ind med Kinderne paa den træde Hovedpude, og jeg talte Gud derfor.
Saa længe jeg kan græde er det dog meget Rørligh til hage i mig, og
det kan vel sige, at Natten hinanden afklare, naar Bøst tænder bæn.
Det paa Kinderne og vi føle os bedne, at vi ikke længere behøve afskille
og skamme os, naar vi skulle see Anden: Digt, ja, jeg kunde ønske
mit Anden lyst som den klare Dag, og skjøndt den er Tving, jeg ikke
kan sige Aluender, saa er det dog Bøst, som jo er søgt til Hagen,
og hvad Ondt, man har tilstaaet et Menneske har man tilstaaet Men-
neske slægten.

21. April, den Dødsdags Aften.

Jeg var i dag ogsaa minde den Dag, da jeg en elsket Gaasiteernek og jeg har spjel
Bøst følt en saadan Glæde over noget af mit Arbeid, som anses det; det er mig
som jeg havde sandt det, som jeg godt kjendte det, og jeg har jo aldrig set det.
Jeg kan godt føle, hvor nyttigt det er mig at male Lette Skikkelser. - Jeg vil gaa og
paa Vælden om at høre Bøst mange Klokkes ringe, blandt mig i Træmmen
og være glad, som man har det til, naar man har anvendt sin Dag vel.
Jeg er Omtale Lægen om kommet ind af det Tængsel igjennem. -

23. April.

Jeg sprang og jeg har Tante Tørrel; jeg var bød derhen med Tante Thea og
Kadet Nergaard. Om Eftermiddagen spadserede vi ind til Kalkbrændet,
ogsaa Aftenen til bragte jeg den. Megetlig kjendte var den dag mig fordi
jeg havde set hende og tale med hende. Jeg vil og kan ikke frie til
hende; men tænke paa hende det vil jeg og glæde mig dermed. Min
maa ogsaa komme mig mere imøde, inden jeg bliver et saadant Skind;
venlig og blid er min, men min er selv slægtig og giver ikke meget Skind
i Hensende til at forlaane sig, uden at have vel overvejet det; min
er vist ogsaa alder end jeg. Bøst med alle Tanker om Forlaandser, jeg vil
saml minde Tanker til mit Maleri, min Kjærlighed til hende, som jeg tør